

Ο.Λ.Μ.Ε.

Ερμού & Κορνάρου 2
ΤΗΛ: 210 32 30 073 - 32 21 255
FAX: 210 32 27 382 - 33 11 338
www.olme.gr
e-mail: olme@otenet.gr

Πολυτεχνείο: 31 χρόνια μετά

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ

*Και θάχω χάσει για πάντα τους δρόμους,
τους δρόμους μου
σαν θα μ' ανοίξουνε να βγω από δω.
Θα γυρίζω γυρεύοντάς σε παντού
μες στην καρδιά της πόλης,
που ήταν κάποτε δική μας
και τώρα την εξουσιάζουνε τα τανκς.*

Μαρίνα Ζωγράφου, ετών 19
(Φυλακές Αβέρωφ 1971)

***Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,
Αγαπητοί μαθητές και μαθήτριες,***

Τριάντα ένα χρόνια μετά την ηρωική εξέγερση του λαού με πρωτοπόρα τη νεολαία το Νοέμβρη του 1973 στο Πολυτεχνείο και την αιματηρή καταστολή της από τα τανκς και τα «Τάγματα Ασφαλείας» της αμερικανοκίνητης Χούντας των συνταγματαρχών και θα αντηχήσει πάλι στους δρόμους το σύνθημα:

*Το Πολυτεχνείο δεν ήτανε γιορτή
Ήτανε εξέγερση και πάλη λαϊκή*

Γιορτές με ποιήματα, χρονικά, τραγούδια και προσκλητήριο νεκρών για πολλά χρόνια πραγματοποιούνται στους χώρους των σχολείων και έξω απ' αυτά. Οι γιορτές βέβαια είναι απαραίτητες και έχουν νόημα, όταν λειτουργούν σε σωστή βάση, για την ενίσχυση της ιστορικής συνείδησης και μνήμης, και δεν καταντούν εκδήλωση προσχηματική. Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να μετασχηματιστούν σε τυποποιημένες τελετές που δεν «λειτουργούν» στη συνείδηση των νέων. Όπως θα έλεγε ο ποιητής και για την αντίθεση μνήμη του Πολυτεχνείου, «κινδυνεύει να καταστραφεί το πρόσωπό της από τα πολλά μαλάματα».

Είναι φυσικό οι σημερινοί μαθητές και μαθήτριες που δεν έζησαν τις ξεχωριστές αυτές στιγμές της νεότερης ιστορίας μας είτε να αγνοούν σημαντικές πτυχές τους είτε να έχουν μια αποσπασματική και συγκεχυμένη εικόνα για την ηρωική αντικαπιταλιστική εξέγερση του Νοέμβρη. Είναι, επομένως, αναγκαίο να διαλύσουμε κάποιους μύθους και να αποδώσουμε τη βαρύτητα που τους αρμόζει στα γεγονότα του Νοέμβρη, που σημάδεψαν την πολιτική ιστορία μας και διαμόρφωσαν τη συνείδηση όχι μόνο της γενιάς του Πολυτεχνείου αλλά και των επόμενων γενεών.

Ας μιλήσουν τα γεγονότα

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου έγινε το 1973, δηλαδή εξήμισυ χρόνια μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου 1967. Τη χούντα των συνταγματαρχών, που κατέλαβαν την εξουσία, δεν την αποτελούσαν απλώς κάποιοι «επίορκοι αξιωματικοί» που συνωμότησαν και κατέλυσαν την αναιμική Κοινοβουλευτική Δημοκρατία μετά τη φασιστική κατοχή και τον εμφύλιο πόλεμο. Την αποτέλεσαν στρατιωτικοί που κατείχαν θέσεις-κλειδιά στο στρατό και είχαν τις «πλάτες» τόσο των Αμερικανών «συμμάχων» όσο και τη συναίνεση του Παλατιού, που αποτελούσε το άντρο όλων των συνωμοσιών και των αντιδημοκρατικών επεμβάσεων στην πολιτική ζωή της χώρας, ιδιαίτερα όταν γίνονταν προσπάθειες για τον εκδημοκρατισμό της.

Το Πολυτεχνείο «δεν ήταν σπορά της τύχης, αλλά ώριμο τέκνο της ανάγκης και της οργής» του λαού μας. Υπήρξε το αποκορύφωμα των κινητοποιήσεων φοιτητών, νεολαίας, αγροτών και άλλων εργαζομένων κατά της φασιστικής χούντας, με προάγγελο την κατάληψη της Νομικής Σχολής στην Αθήνα το Φλεβάρη του 1973. Υπήρξε το αποκορύφωμα του αντιδικτατορικού αγώνα που είχε προηγηθεί και εξελισσόταν, με τεράστιο ανθρώπινο κόστος και θυσίες για όσους αγωνιστές έπεσαν στα χέρια της δικτατορίας. Οι παράνομες τότε αντιδικτατορικές οργανώσεις είχαν σκάψει βαθιά στις συνειδήσεις των πολιτών, ιδιαίτερα της φοιτητικής νεολαίας, που ήταν συνήθως ο πρωτοπόρος των κοινωνικών και πολιτικών δημοκρατικών διεκδικήσεων στον τόπο μας.

Η κατάληψη του Πολυτεχνείου ήταν η μεγάλη έκρηξη που αφύπνισε τη λαϊκή συνείδηση, γι' αυτό έγινε πηγή έμπνευσης και πόλος έλξης – συσπείρωσης για πολλούς εργαζομένους. Γρήγορα η φλόγα της εξέγερσης μεταδόθηκε και σε άλλα πανεπιστήμια, της Θεσσαλονίκης, της Πάτρας, των Ιωαννίνων.

Η Χούντα, μπροστά στον κίνδυνο μιας λαϊκής χιονοστιβάδας, έπνιξε στο αίμα την εξέγερση. Κάπου εκατό ήταν οι νεκροί και χιλιάδες οι τραυματίες τις μέρες του Νοέμβρη, ενώ οι συλλήψεις και οι βασανισμοί εντάθηκαν. Ανάμεσά στους νεκρούς και οι ηρωικές μορφές των μαθητών Διομήδη Κομνηνού, ετών 17, και Αλέξανδρου Σπαρτίδη, ετών 16. Κι ας λένε κάποιοι ότι τάχα «δε σκοτώθηκε κανείς». Αλλά και ο κλάδος των καθηγητών πλήρωσε βαρύ τίμημα για τη συμμετοχή του στον αντιδικτατορικό αγώνα με απολύσεις, διώξεις και φυλακίσεις.

Ο ξεσηκωμός της νεολαίας στο Πολυτεχνείο ενσωμάτωσε τις καλύτερες αγωνιστικές παραδόσεις του λαού μας, όπως της Εθνικής Αντίστασης στη διάρκεια της ναζιστικής-φασιστικής κατοχής, των διεκδικήσεων της γενιάς του 1-1-4, αλλά και των ριζοσπαστικών κινημάτων που είχαν ξεσπάσει στην Ευρώπη και σε άλλα μέρη του κόσμου, όπως του Μάη του '68 στη Γαλλία, του κινήματος κατά του πολέμου των ΗΠΑ ενάντια στο Βιετνάμ κ.λπ.

Ήταν μια εξέγερση που δεν τη σχεδίασε κανένα επιτελείο, αλλά την ξεκίνησαν οι παράνομες φοιτητικές οργανώσεις, οι επιτροπές και πρωτοβουλίες που δρούσαν στους πανεπιστημιακούς χώρους. Η αυθόρμητη δυναμική της εξέγερσης ξεπέρασε δισταγμούς, αντιρρήσεις και πολιτικούς ενδοιασμούς και μικροσκοπιμότητες. Γι' αυτό κανένας σήμερα δεν δικαιούται να εμφανίζεται ως ο μόνος ή ο αυθεντικός «κληρονόμος» του νοήματος και των οραμάτων του Πολυτεχνείου ή να καπηλεύεται τη μνήμη του για ιδιοτελείς σκοπούς. Το Πολυτεχνείο υπήρξε έργο του αντιδικτατορικού αγώνα, ανήκει σε εκείνους που αγωνίστηκαν και αγωνίζονται για τα ίδια οράματα, για εθνική ανεξαρτησία, λαϊκή κυριαρχία, δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη. Συμπυκνώνει, εν τέλει, διαχρονικά και οικουμενικά στοιχεία με αγωνιστικά χαρακτηριστικά. Για την Ιστορία υπήρξε μια και μόνη «17 Νοέμβρη»: Η εξέγερση του Πολυτεχνείου. Η εξέγερση φοιτητών και πολιτών που πρόταξαν τα στήθη τους στα τανκς φωνάζοντας «είμαστε άοπλοι!» και αποφασισμένοι.

Η εξέγερση του Νοέμβρη δεν γκρέμισε τη Χούντα, όπως συχνά γράφεται και λέγεται, παρά το βαρύ τίμημα σε νεκρούς που πλήρωσε το αντιδικτατορικό κίνημα. Αντίθετα, έγινε

σκληρότερη η καταπίεση του φασιστικού καθεστώτος μετά από αυτή. Κυβέρνηση τώρα ήταν οι πραιτωριανοί του ταξίαρχου Ιωαννίδη, που είχαν στενή σχέση με τη CIA, οι ανακριτές και βασανιστές της «Ελληνικής Στρατιωτικής Αστυνομίας», της περιβόητης ΕΣΑ. Αποκάλυψε όμως το πραγματικό πρόσωπο της δικτατορίας, το ωμό και αποκρουστικό πρόσωπο της φασιστικής βίας. Ταυτόχρονα, σήμανε την αρχή του τέλους της Χούντας, η οποία πριν καταρρεύσει βύθισε στο αίμα την Κύπρο με το προδοτικό πραξικόπημα που οργάνωσε. Ανατρέποντας τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και επιβάλλοντας στην εξουσία της Κύπρου μια ομάδα ανδρικήλων, έδωσε την ευκαιρία στους στρατοκράτες της Άγκυρας να εισβάλουν στο μαρτυρικό νησί και να καταλάβουν το βόρειο τμήμα του. Η διχοτόμηση συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Τότε και τώρα

Όσοι αναπολούν εκείνες τις μεγάλες στιγμές της ανιδιοτέλειας, της αυτοθυσίας, όσοι φέρνουν στη μνήμη τους την ορμητικότητα ενός δυναμικού κινήματος που συνδύαζε το αυθόρμητο στοιχείο με την πολιτική ωριμότητα και το οργανωμένο, είναι φυσικό να μελαγχολούν μπροστά στη σημερινή κρίση αξιών και οραμάτων. Αυτή η σύγκριση όμως δεν μπορεί να αποτελεί άλλοθι για ιδιώτευση και παραίτηση από την αγωνιστική στάση ζωής. Ούτε μπορεί να δικαιολογήσει την αδράνεια και την αδιαφορία το γεγονός ότι ορισμένοι από τους πρωταγωνιστές εκείνης της περιόδου έγιναν αργότερα «κατεστημένο» ή εξαργύρωσαν τις αγωνιστικές περγαμινές τους στο «χρηματιστήριο» της εξουσίας.

Αυτό που σήμερα προβάλλεται πολλές φορές ως «επέτειος του Πολυτεχνείου», κυρίως από κάποια τηλεοπτικά κανάλια και εφημερίδες, είναι μια νόθα, διαστρεβλωμένη εικόνα, με σταθερό φόντο τις πυρπολήσεις και τις καταστροφές «γνωστών αγνώστων». Η απόσταση όμως ανάμεσα στα οράματα του Πολυτεχνείου και τη σημερινή πραγματικότητα δεν πρέπει να μας οδηγήσει στην υποτίμηση των δημοκρατικών και κοινωνικών κατακτήσεων της μεταδικτατορικής περιόδου, που είναι κοινό δημιούργημα και «περιουσία» και της σημερινής νέας γενιάς. Μιας γενιάς που έδωσε ελπιδοφόρα δείγματα αγωνιστικής δράσης τελευταία, με αποκορύφωμα τα πρόσφατα αντιπολεμικά συλλαλητήρια.

Τα συνθήματα που βροντοφώναξε ο λαός στο Πολυτεχνείο το Νοέμβρη του 1973 ήταν: «Απόψε πεθαίνει ο φασισμός», «Εργάτες, αγρότες και φοιτητές», «Έξω οι Αμερικάνοι», «Έξω από το ΝΑΤΟ», «Ψωμί, παιδεία, ελευθερία». Με αυτά τα συνθήματα ζητούσε ένα παλλαϊκό ξεσηκωμό. Συνθήματα με πολιτικό περιεχόμενο και στόχους, για ανατροπή του φασιστικού καθεστώτος, για απεξάρτηση της χώρας από ξένους ιμπεριαλιστικούς στρατιωτικούς και πολιτικούς οργανισμούς, για εθνική ανεξαρτησία, για δημοκρατία και λαϊκή κυριαρχία, για το δικαίωμα στην εργασία, στη μόρφωση. Αυτά ήταν τα οράματα της νεολαίας του Νοέμβρη. Έδειχνε, ακόμη, και το δρόμο που έπρεπε να ακολουθήσει το κίνημα στο εξής, στη συνέχεια: οι κοινοί και συντονισμένοι αγώνες εργατών, φοιτητών, μαθητών, αγροτών και των άλλων εργαζομένων, για να πάρουν σάρκα και οστά τα οράματα του Νοέμβρη.

Αγαπητοί μαθητές και μαθήτριες,

Τριάντα ένα χρόνια μετά, το Πολυτεχνείο μπορεί να λειτουργήσει και πάλι ως καταλύτης για τις διεκδικήσεις του σήμερα. Οι στόχοι και οι απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα, καθώς έχουμε να αντιμετωπίσουμε την παγκοσμιοποίηση της βαρβαρότητας, που τείνει να ισοπεδώσει κάθε εστία αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη πολιτική της. Δε δεχόμαστε σε καμιά περίπτωση πως ο πόλεμος, η φτώχεια, η εργασιακή ομηρία και η ανεργία, η καταπάτηση των δικαιωμάτων, η «κοινωνία και το σχολείο της αγοράς» αποτελούν «μονόδρομο» για την ανθρωπότητα. Απορρίπτουμε την

κοινωνία των «εξολοθρευτών» και την «πολιτική» των προληπτικών πολέμων. Απαιτούμε την άμεση απομάκρυνση των κατοχικών στρατευμάτων από το Ιράκ και δικαίωση των αγώνων του Παλαιστινιακού λαού. Δεν επιτρέπουμε να αποφασίζουν κάποιοι άλλοι «για μας χωρίς εμάς».

Αγωνιζόμαστε, ως εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης αλλά και ως πολίτες, για ένα δωδεκάχρονο, υποχρεωτικό δημόσιο σχολείο, που θα αγκαλιάζει όλη τη γνώση και όλα τα παιδιά, χωρίς διακρίσεις και ανεξάρτητα από φυλή, εθνικότητα, θρησκεία, το φύλο ή άλλα χαρακτηριστικά. Για ένα σχολείο-κύτταρο δημιουργίας και πολιτισμού, που θα αντιμετωπίζει καθετί το διαφορετικό ως πλούτο και όχι ως απειλή. Έτσι μόνο μπορούν «να πάρουν τα όνειρά μας εκδίκηση».

Είναι πεποίθησή μας ότι η εξέγερση του Πολυτεχνείου μπορεί να λειτουργήσει ως πρότυπο του ασυμβίβαστου αγώνα για την επικράτηση της ειρήνης, για το δικαίωμα στην εργασία, την κοινωνική δικαιοσύνη, τη μόρφωση, τον πολιτισμό, το περιβάλλον. Για ένα άλλο σχολείο, που θα διαμορφώνει ολοκληρωμένες προσωπικότητες και θα εξοπλίζει τους νέους με ψυχικά και διανοητικά εφόδια και δεξιότητες, ώστε να μπορούν να γνωρίζουν την πραγματικότητα όχι για να υποτάσσονται σε αυτή, αλλά για να την ερμηνεύουν πολύπλευρα και να αγωνίζονται να την αλλάξουν. Γιατί η μόρφωση δεν είναι υπόθεση γνώσης, αλλά στάση ζωής.

Το Πολυτεχνείο δικαιώνεται μόνο με τους κοινούς, παλλαϊκούς αγώνες για την υπεράσπιση του καθολικού δικαιώματος στη μόρφωση, για μια κοινωνία χωρίς διακρίσεις και εκμετάλλευση.

Από το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ